

1

Kyrkans kris – hur mår Kristi kropp?

Min upplevelse i Husaby delas inte – det vet jag – av alla som var där. Det har med olika förväntningar och inte minst olika förförståelser att göra. För min del handlar det om den fråga som Jesus utmanade sin samtid med:

När ni ser moln stiga upp i väster säger ni genast att det blir regn, och det blir det också. Och när ni märker att vinden är sydlig säger ni att det blir hett, och det blir det. Hycklare, jordens och himlens utseende kan ni tyda, men vilken tid det är, varför kan ni inte tyda det?⁵

Deras tid var en unik tid; de bevittnade ju den utlovade Messias ankomst. De var generationen som såg Guds rike bryta igenom. Ändå var många blinda för vad som utspelade sig inför deras egna ögon. Vår tid är en annan, men utmaningen att tyda tiden gäller varje ny generation, också oss. Hur förstår vi som kristna i Sverige den tid som *vi* lever i?

Sedan jag började arbeta som kristen ledare i slutet av 1980-talet har jag många gånger förvånats över den, i mina ögon, bristfälliga analysen av vårt nuläge. Jag förstår psykologin bakom uppmuntran och pep-talk och inser behovet av att höra positiva exempel och se framgångssagor. Det är viktigt. Tack, Gud, för alla härliga exempel på människor som kommer till levande tro! Tack, Gud, för underbara församlingar som växer, både i antal församlingsmedlemmar och i andlig mognad! Men vi behöver

också se helhetsbilden – det övergripande perspektivet – och se verkligheten i vitögat: Hur mår Kristi kropp i vårt land? Vi kan inte i längden undvika den sakliga analysen: Vad sker med den kristna församlingen – och varför sker det?

Svenska kyrkan är duktig med statistik. På deras hemsida kan man enkelt se utvecklingen från 1990 till 2014. Så här ser det till exempel ut när det gäller antalet gudstjänstbesökare vid söndagens huvudgudstjänst:

- År 1990: 9 014 636
- År 2000: 6 631 769
- År 2010: 4 613 750
- År 2014: 4 278 947

På 24 år har antalet gudstjänstbesökare sjunkit från 9 miljoner till 4 miljoner; det har alltså mer än halverats. Som biskop Hans-Erik Nordin uttryckte det i en intervju: "Svenska kyrkans gudstjänstliv håller på att kollapsa."⁶ Liknande nedåtgående trend gäller de kyrkliga handlingarna. Antalet dop har under samma tid gått ner, om vi avrundar till närmsta tusental, från 89 000 till 53 000, medan antalet konfirmerade har sjunkit från 63 000 till 29 000 per år.

På den frikyrkliga sidan är den övergripande bilden inte fullt lika drastisk, men tendensen är precis densamma. Att vi sett flera stora samfundssammanslagningar – Fribaptisterna, Helgelseförbundet och Örebromissionen blev Evangeliska Frikyrkan, och Metodistkyrkan, Svenska Baptistsamfundet och Missionskyrkan blev Equmeniakyrkan – har inte enbart med längtan efter kristen enhet att göra. Orsaken finns också att söka i minskad andlig kraft i de enskilda rörelserna. Man behövde gå samman för att inte gå under.

Stefan Swärd, välkänd pastor och kristen ledare skrev 2011:

Studerar vi statistiken långsiktigt ser vi en frikyrka i fritt fall. Medlemsantalet har minskat långsamt men säkert sedan 1940-talet. Tittar vi på samfund som Missionskyrkan, Baptistsamfundet, EFS, Metodisterna, Frälsningsarmén – befinner man sig i dag långt ifrån fornstora dagar. Pingströrelsen har inte haft samma tillbakagång, men det kan bero på att man är en yngre rörelse. Men även Pingst har gått tillbaka påtagligt under senaste trettio åren.

Swärd fortsatte på samma tema hösten 2015:

[V]arför samlade Filadelfia i Stockholm minst 4–5 gånger fler människor varje helg på trettioalet, inklusive alla utposter, än vad man gör i dag? Trots att Stockholms befolkning mer än fördubblats under tiden.⁷

Rapporten ”Frikyrkan flyttar” behandlar tiden 2000–2010 och konstaterar följande om den svenska frikyrkans utveckling: ”Antal medlemmar har minskat med cirka 19 000 eller 8,0 % under den senaste 10-årsperioden.”⁸

En viktig andlig temperaturmätare är mission. I vilken grad människor är villiga att ge upp karriär, ekonomi, bekvämlighet etc för att resa ut i världen med evangeliet om Jesus säger något väsentligt om överlåtelse och tro. Enligt Svenska Missionsrådets statistik ser utvecklingen under 1900-talet fram till denna sida av millennieskiftet, samtliga samfund medräknande, ut så här:

Antalet svenska missionärer i utlandet:

- 1911: 450
- 1960: 1550
- 1983: 1901
- 1998: 827
- 2002: 696

Det är en kontinuerligt stigande siffra ända in på 1980-talet, men sedan vänder det dramatiskt. Sverige har gått från att, i relation till vår folkmängd, vara en stormakt på missionens område, med som mest över 1 900 missionärer utsända år 1983, till att bli ett lilleputtland. År 2002 fanns endast en tredjedel av antalet missionärer kvar. På bara tio år, mellan 1992 och 2002, sjönk antalet missionärer från 1589 till 696.

Om man bryter ner statistiken på enskilda samfund ser det ut så här: Mellan 1993 och 1998 – under en femårsperiod – sjönk antalet missionärer i Svenska kyrkan från 98 till 68. Pingst-rörelsen som ensam hade närmare 1000 missionärer under 1980-talet hade 224 missionärer år 2004. De tre samfund som i dag utgör Evangeliska Frikyrkan hade som mest tillsammans över 300 missionärer; år 2012 hade det sjunkit till 80. Svenska Baptistsamfundet hade 70 missionärer år 1990; den siffran var nere i 10 år 2002.

Det är inte bara antalet missionärer som har förändrats, utan också missionens inriktning. Gustav Björck har i en ny avhandling (2014) visat hur fokus i Svenska kyrkans mission har förskjutits under de senaste decennierna, både vad gäller inriktning och vad gäller de enskilda missionärernas inställning. År 1969 var fokus jämt fördelat mellan evangelisation och diakoni, medan det 1998 var 7 av 10 som arbetade med diakoni.⁹ Evangelisationen är satt på undantag.

Mark Twain lär har sagt: "Fakta är omedgörliga, men statistik är följsam." Så fort man ger sig in i statistikens värld uppstår det frågor om tillförlitlighet och tolkning, det är jag fullt medveten om. Men min poäng är inte de statistiska detaljerna; det är riktningen som är det avgörande. Och tendensen går inte att förneka. Den behöver man inte ens statistik för att kunna se; det räcker att resa runt i kristenheten under några år för att bli medveten om situationen. Det är glesare och gråare i de flesta av våra

kyrkor. Utvecklingskurvan, om vi drar ut den framåt i tiden, är det som oroar mig mest och som måste oroa varje kristen i Sverige. Vad är det som har hänt med svensk kristenhet?